

Przewodnik po mini ścieżce edukacyjnej

Stacja Terenowa Klubu Przyrodników w Owczarach to miejsce, w którym:

- odbywają się różnego rodzaju imprezy i spotkania o charakterze edukacyjnym i propagującym ideę ochrony przyrody;
- stacjonuje stado owiec wrzosówek - tradycyjnej rasy owiec, które są "żywymi kosiarkami" pomagającymi nam utrzymać murawy kserotermiczne, które można podziwiać wokół Owczar;
- skupia się wykorzystanie biomasy nieuchronnie powstającej w wyniku ochrony cennych, ale znajdujących się daleko stąd torfowisk.

To właśnie fakt spotykania się tych trzech gałęzi naszej działalności w tym miejscu pozwolił nam uruchomić tutaj przedsięwzięcie LIFE17 NAT/BE/445 pod skróconą nazwą "Zielone Doliny", które tytułem nawiązuje do zielonych dolin rzek Pliszki i Ilanki - miejsc, gdzie występują najcenniejsze w zachodniej Polsce kompleksy torfowiskowe. Jest to przedsięwzięcie, realizowane wspólnie z Natuurpunt - organizacją pozarządową z Belgii, którego celem w Polsce jest stworzenie zamkniętego cyklu zarządzania biomasą - odpadem będącym skutkiem wykonywania cyklicznych działań ochronnych na tych cennych torfowiskach (koszenie) znajdujących się w województwie lubuskim ale leżących w oddaleniu kilkudziesięciu km od Owczar. Zachęcamy do zapoznania się z treścią tych tablic by poznać szczegóły.

Na terenie Stacji znaleźć można tablice w 4 obszarach tematycznych traktujące o:

- torfowiskach, ich ochronie, funkcjach jakie pełnią oraz utylizacji biomasy;
- murawach i owcach wrzosówkach, które pomagają nam je chronić;
- ogródku chwastów i znaczeniu owadów zapylających;
- wartościach tradycyjnego krajobrazu rolniczego.

Wszystkie tablice przygotowane zostały w 3 wersjach językowych - polskim, niemieckim i angielskim. Tłumaczenia tekstów znajdują się na osobnych tabliczkach umieszczonych pod każdą tablicą. Numery na tabliczkach odpowiadają numerom akapitów na dużych tablicach. Dla posiadających smartfony - na każdej tablicy znajdują się kody QR przekierowujące na stronę przedsięwzięcia, gdzie oprócz tłumaczeń znaleźć można także wiele dodatkowych informacji na temat torfowisk oraz innych działań Klubu Przyrodników.

Short guide on mini educational path

The Field Station of the Naturalists' Club in Owczary is a place where:

- various educational events and meetings are held to promote the idea of nature protection;
- a flock of heather sheep is stationed - a traditional breed of sheep - "living mowers" helping us to maintain xerothermic grasslands that can be admired around Owczary;
- focuses on the use of biomass that is inevitably produced by the protection of valuable but remote peatlands.

It is thanks to these three branches of our activity meeting here that we were able to launch the LIFE17 NAT/BE/445 project under the abbreviated name of 'Green Valleys', which refers to the green valleys of the Pliszka and Ilanka rivers - places where the most valuable alkaline fens in the western Poland occur. It is a project (carried out jointly with Natuurpunt - a non-governmental organization from Belgium) which goal in Poland is to create a closed cycle of biomass - waste management resulting from recurring protective measures on these valuable peatlands (mowing) located here in the Lubuskie Voivodeship but several dozen km away from Owczary. We encourage you to read the content of these boards for details.

At the Station, you can find educational boards in 4 thematic areas concerning:

- peatlands, their protection, functions and the biomass management;
- grasslands and heather sheep, which help us protect them;
- weed garden and the importance of pollinating insects;
- the values of the traditional agricultural landscape.

All boards have been prepared in 3 language versions - Polish, German and English. The translations of the texts are on separate plates placed under each board. The numbers on the plates correspond to the paragraph numbers on the large boards. For those who have smartphones - each board has QR codes redirecting to the project website, where, apart from translations, you can also find a lot of additional information about peatlands and other activities of the Naturalists' Club.

Führer zum Mini-Naturlehrpfad

Die Feldstation des Naturforscherclubs in Owczary ist eine Stelle, in dem:

- verschiedene Veranstaltungen und Treffen mit erzieherischem Charakter und zur Förderung der Naturschutzidee durchgeführt werden;
- eine Herde Heideschafe - einer traditionellen Schafrasse, die "lebende Rasenmäher" sind und uns helfen, xerotherme Gräser zu erhalten, die man um Owczary bewundern kann;
- sich auf der Nutzung der Biomasse konzentriert, die sich zwangsläufig aus dem Schutz wertvoller, aber abgelegener Torfgebiete ergibt.

Gerade diese Tatsache, dass sich diese drei Zweige unserer Aktivität hier treffen, hat es uns ermöglicht, hier das Projekt LIFE17 NAT/BE/445 unter dem abgekürzten Namen "Grüne Täler" zu starten, der sich mit seinem Titel auf die grünen Täler der Flüsse Pliszka und Ilanka bezieht - also auf Orte, an denen die wertvollsten Torfmoorkomplexe in Westpolen vorkommen. Es handelt sich dabei um ein Unternehmen, das zusammen mit Natuurpunt realisiert wird - einer Nichtregierungsorganisation aus Belgien, deren Ziel in Polen die Schaffung eines geschlossenen Kreislaufs der Biomasseverwaltung ist - einem Abfall, der bei der Durchführung von zyklischen Schutzmaßnahmen in diesen wertvollen Torfmooren (Mähen) in der Woiwodschaft Lebus, aber nur wenige Dutzend Kilometer von Owczary entfernt, entsteht. Wir empfehlen Ihnen, sich mit dem Inhalt dieser Tafeln vertraut zu machen, um Einzelheiten zu erfahren.

Hier finden Sie Tafeln in 4 Themenbereichen über:

- Torfmoore, ihr Schutz, ihre Funktionen und Biomassennutzung;
- Gräser und Heideschafe, die uns helfen, sie zu schützen;
- Unkrautgarten und die Bedeutung der bestäubenden Insekten;
- Werte der traditionellen Agrarlandschaft.

Alle Tafeln wurden in 3 Sprachversionen vorbereitet - Polnisch, Deutsch und Englisch. Die Übersetzungen der Texte befinden sich auf separaten Tafeln, die unter jeder Tafel angebracht sind. Die Nummern auf den Tafeln entsprechen den Absatznummern auf den großen Tafeln. Für diejenigen mit Smartphones - auf jeder Tafel befinden sich QR-Codes, die auf die Projekt-Website weiterleiten, wo neben den Übersetzungen auch viele zusätzliche Informationen über die Torfmoore und andere Aktivitäten des Naturforscherclubs zu finden sind.

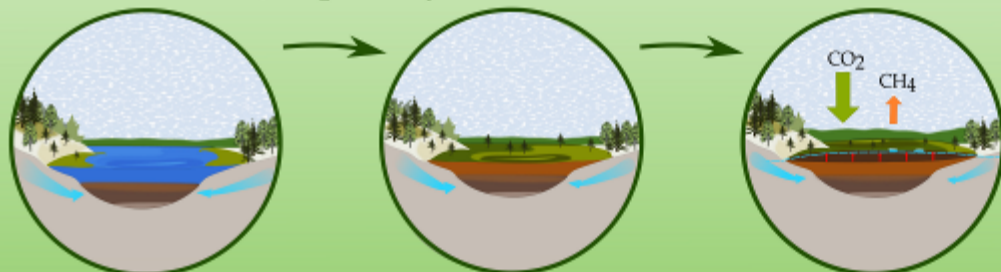
Torfowiska i ich rola w ochronie klimatu

1. Nie ma już wątpliwości, że klimat Ziemi się zmienia. Wszystkie dane wskazują, że źródłem jest działalność ludzka powodująca zmiany w składzie atmosfery – nadmierna emisja tzw. gazów cieplarnianych, w tym przede wszystkim dwutlenku węgla (CO_2). Nawet niewielkie ilości CO_2 w atmosferze sprawiają, że zachodzi zjawisko analogiczne do nagrzewania się szklarni – stąd nazywa się je często efektem cieplarnianym, a powodujące je gazy – gazami szklarniowymi.

Dla bilansu dwutlenku węgla w atmosferze kluczowe są tzw. cykle krążenia węgla. Podstawowy cykl polega na tym, że roślinność w procesie fotosyntezy pobiera dwutlenek węgla i wbudowuje go w formie związków organicznych w swoją biomasę. Wszystkie organizmy żywe w procesach oddychania (respiracji) wykorzystują związki organiczne, co wiąże się z uwalnianiem z nich węgla, emitowanego w formie CO_2 z powrotem do atmosfery.

Torfowiska to unikatowe ekosystemy, w których część biomasy roślin w bagiennych, beztlenowych warunkach przekształca się w torf, co oznacza wyłączenie zawartego w niej węgla z tego cyklu.

Jak powstaje zdrowe torfowisko?

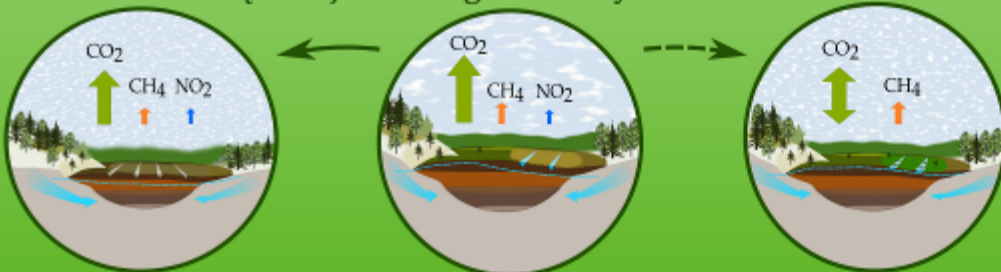

2. Torfowiska mają swój początek zwykle w dawnych zbiornikach wodnych, na które stopniowo narasta płó zbudowane z mchów, w tym torfowców. Martwa materia organiczna osiada na dnie zbiornika stopniowo go wypływając.

3. Z czasem zbiornik całkowicie zarasta a obumarłe szczątki roślin tworzą kolejne warstwy torfu. Stałe wysokiego poziomu wody gruntowej utrzymuje się tuż pod powierzchnią gruntu.

4. Proces odkładania się kolejnych warstw martwej materii organicznej odbywa się dzięki beztlenowym warunkom w glebie co uniemożliwia rozkład. Torfowisko rośnie „na grubość” co obrazują czerwone strzałki.

Co się dzieje na zdegradowanym torfowisku?

6. Kontynuacja osuszania prowadzi do całkowitej i nieodwracalnej utraty zdolności do samodzielnej odbudowy. Dochodzi do rozkładu gleby torfowej i zarastania drzewami i krzakami. W przypadku eksploatacji torfu i braku wody roślinność torfowa zanika i może dochodzić do pustynnienia takich terenów.

5. Budowa rowów odwadniających prowadzi do obniżenia poziomu wody i systematycznego rozkładu gleby torfowej. Powoduje to odwrócenie procesu – z akumulacji węgla w glebie torfowej na jego emisję z jej rozkładu. Użytkowanie rolnicze takich terenów przyspiesza ten proces.

7. Dopóki nie doszło do całkowitej degradacji torfowiska zablokowanie odpływu wody może, przy sprzyjających warunkach, doprowadzić do przywrócenia procesu torfotwórczego. Jednakże raz zdegradowane torfowisko już nigdy nie wróci do swojego pierwotnego stanu.

Torfowiska w strefie borealnej są bardzo rozległe zajmując tysiące hektarów.
Zdjęcie: P. Pawelczyk

Spękany torf na torfowiskach w Słowińskim Parku Narodowym jako skutek eksploatacji torfu i odwodnienia. Zdjęcie: P. Pawelczyk

Budowa drewnianych przegród na rowach odwadniających zatrzymuje wodę na torfowiskach a rowy z czasem zarastają trawami poprawiając warunki wodne.
Zdjęcie: M. Makuska

SCANNE MICH
für die Übersetzung

SCAN ME
for translation

Więcej informacji / more info / Weitere Informationen:
www.life.europa.eu
www.alkiens.kp.org.pl

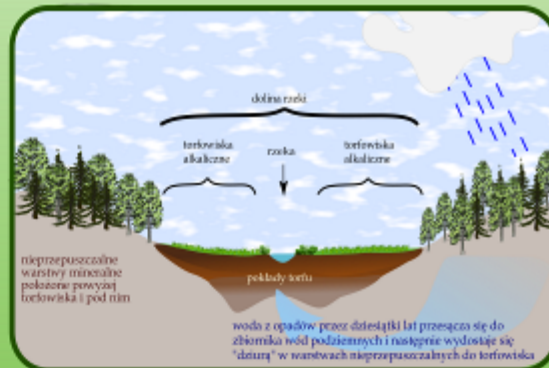

Torfowiska alkaliczne

1. Torfowiska alkaliczne to specyficzny rodzaj torfowisk - są one zasilane wodami podziemnymi zasobnymi w jony wapnia co powoduje, że odczyn ich wody zwykle jest zasadowy (alkaliczny). W Polsce najliczniej występują w północno - zachodniej i północno - wschodniej części kraju oraz w górach. W województwie lubuskim doliny Pliszki i Ilanki są miejscem występowania bardzo dobrze zachowanych kompleksów torfowisk alkalicznych - wiele z nich chronionych jest w ramach rezerwatów (np. Dolina Ilanki, Mechowisko Kosobudki czy Jezioro Ratno). Wszystkie objęte są ochroną w ramach sieci Natura 2000. Najbardziej znanymi torfowiskami alkalicznymi w Polsce jest torfowisko w dolinie Rospudy czy Bagna Biebrzańskie.

Jak są zbudowane?

Jak się je chroni?

2.

Jak w przypadku każdego typu torfowisk budowa ziemnych lub drewnianych przegród na rowach odwadniających jest jedną z podstawowych metod odtwarzania właściwych stosunków wodnych. Niejednokrotnie, na stosunkowo niewielkim terenie niezbędna jest budowa kilkunastu takich przegród by woda zatrzymywana była na terenie torfowiska. W przypadku torfowisk alkalicznych najważniejsze jest by lustro wody nie znajdowało się ponad poziomem gruntu i by woda mogła swobodnie przesączać się przez torf.

3.

Na przesuszonych torfowiskach rozpoczyna się ekspansja trzciny i innych roślin charakterystycznych dla suchszych terenów a także krzewów i drzew. To zjawisko dodatkowo napędza osuszenie terenu (poprzez zwiększony pobór wody korzeniami i parowanie przez liście). Dlatego też torfowiska alkaliczne często są koszone a pojawiające się krzewy i drzewa okresowo usuwane. Przywraca to tak właściwe warunki świetlne (brak zacienienia) jak i wodne (mniejszy pobór wody).

Mzarz narostroszony
Ptilodictyon apiculatum
mch, rzadki glądziak torfowisk alkalicznych

Skalnica torfowiskowa
Saxifraga torfowiskowa
bardzo rzadka - występuje jedynie w kilku miejscach w Polsce

Lipiennik Loesela
Lipidium Loeselii
niepozorny chwastek rosnący w lasach na dołkach podmokłych torfowisk alkalicznych

4.

Co jest w nich cennego?

Pomimo swojego niepozornego wyglądu wśród mchów występujących na torfowiskach alkalicznych są gatunki będące relikktami glacialnymi a więc występujące na tym terenie od czasu zlodowacenia (ok. 500 tys. lat temu). Dla porównania można dodać, że innymi relikktami glacialnymi występującymi w Polsce są malina moroszka, wierzbą lipońska czy zajac bielak. Obok kilka niepozornych ale niezwykle cennych gatunków torfowisk alkalicznych.

5.

Powyższe zdjęcie doliny Ilanki i schemat poniżej obrazują sposób zasilenia torfowisk alkalicznych. Woda w czasie swojej wędrówki nabiera właściwości zasadowych - nasycza się głównie jonami wapnia i magnezu - dzięki którym kształtowana jest charakterystyczna szata roślinna torfowisk. Wędrówka wody i jej wpływ do torfowiska za pomocą tzw. "okna hydrologicznego" (dziury w warstwach nieprzepuszczalnych, swoistego źródła) są kluczowe dla ochrony torfowisk alkalicznych, gdyż to one kształtują ich charakter.

SCANNE MICH für die Übersetzung

SCAN ME for translation

Wiję informacji / more info / Weitere Informationen:
www.life.europa.eu
www.alkdiers.lp.org.pl

O biomasie i jej przetwarzaniu

1. Koszenie ręczne lub za pomocą lekkiego sprzętu odbywa się poza sezonem wegetacyjnym - by pozwolić cennym gatunkom złożyć legi, rozmnożyć się, wysiać nasiona... Niezawsze sprzyjające warunki pogodowe powodują, że wilgotność biomasy jest duża a jej skład sprawia, iż jest ona bardzo słabej jakości nie nadającej się do łatwej utylizacji np. jako pasza a konieczność jej ręcznego zbioru oraz transport na znaczne odległości (dochodzące do kilkudziesięciu km) powoduje, że jest to zajęcie trudne, żmudne i nieekonomiczne. Dodatkowo ze względu na niewielką powierzchnię i położenie w trudno dostępnych miejscach - koszenie ratrakami nie jest możliwe w przypadku naszych torfowisk. Biomasa ta jest zatem - w odróżnieniu od siana - kłopotliwym odpadem a nie pożądanym produktem.

Rocznie, z samych tylko torfowisk w województwie lubuskim (kilkadziesiąt hektarów) Klub zbiera ok. 100 ton biomasy. Składowanie jej na obrzeżach torfowiska ponownie zagrażałoby ochronie pobliskich torfowisk. Usunięte wraz z biomasą składniki odżywcze i nasiona ponownie dostałyby się wraz z wodami opadowymi na teren torfowiska - czyniąc wysiłki związane z ochroną jeszcze trudniejszymi.

2. Koszenie służy przede wszystkim odsłonięciu najniższej warstwy zielonej i zapewnieniu właściwych warunków świetlnych, poprawie warunków wodnych i zapobiega wkraczaniu na torfowisko krzewów i drzew.

Skoszona biomasa jest następnie zbierana i transportowana do Stacji w Owczarach, gdzie następuje jej podział na 3 frakcje:

SUCHĄ

WILGOTNĄ

MOKRĄ

3. Biomasa najlepszej jakości - sucha - jest mieszana ze zrębkami drewna (np. takiego pochodzącego z usuwania krzewów z muraw) lub trocinami i wykorzystana do produkcji brykietu. Materiałem tym następnie opalamy budynek Stacji w specjalnym piecu na biomasę - przystosowanym do takiego rodzaju paliwa.

4. Biomasa gorszej jakości - ta lekko wilgotna - jest wykorzystywana jako podściółka dla owiec. Po jej zużyciu jest wraz z obornikiem owczym przenoszona na płytę obornikową, gdzie jest kompostowana wraz z trzecią frakcją biomasy - tą mokrą, która została tam wcześniej złożona. Powstały z niej nawóz służy następnie w szkółce drzewek owocowych i w sadzie.

Taki cykl przetwarzania biomasy pozwala nam zaoszczędzić środki z ogrzewania Stacji, kupnie siana dla owiec czy nawozów do sadu. Zaoszczędzone środki przeznaczane są na wynagrodzenie pracowników koszących torfowiska i zajmujących się obróbką biomasy.

Inne formy przetwarzania biomasy

5. Belgijska organizacja Natuurpunt, z którą wspólnie prowadzimy przedsięwzięcie LIFE Zielone Doliny opracowała system przetwarzania trawy pochodzącej z koszenia obszarów chronionych w Belgii.

6. Za pomocą specjalnych ratraków przystosowanych do terenów wilgotnych, trawa jest koszona, kompresowana i transportowana do dalszego przetworzenia.

7. Po oczyszczeniu i osuszeniu trawa jest cięta na drobne kawałki. Tak przygotowana sieczka jest gotowa do dalszej obróbki.

8. Dzięki skomplikowanej maszynierii w procesie chemicznego rozkładu trawa jest dzielona na włókna celulozowe, białka i składniki płynne komórki roślinnej.

9. Następnie używając włókien, białek i płynów jako surowców firmy zewnętrzne tworzą nowe produkty tj. opakowania kartonowe, podłoże ogrodnicze, papier, nawozy, pasza dla zwierząt gospodarskich czy materiał izolacyjny.

Wytłoczka do jajek wykonana z "trawistej" tektury
Zdjęcie: Wim Dircks

Bezstojowe podłoże ogrodnicze zawierające pochodne obróbki trawy.
Zdjęcie: Katrien Wijns

Neutralny dla klimatu materiał izolacyjny.
Zdjęcie: Wim Dircks

Grafika - opracowanie: klub KP na podstawie zdjęć informacyjnych przedsiębiorstwa GroGard współpracującego z naukowcami z Instytutu Veldhoven-Niederland.

SCANNE MICH für die Übersetzung

SCAN ME for translation

Więcej informacji/more info/Weitere Informationen:
www.life.europa.eu
www.alkfens.kp.org.pl

Usługi ekosystemów obszarów podmokłych

Co to są usługi ekosystemów?

1. Usługi ekosystemowe - to pojęcie blisko związane z ekonomią i pojęciem kapitału naturalnego. Definiowane są najczęściej jako wkład naturalnych ekosystemów w szeroko pojęty dobrobyt człowieka. Usługi ekosystemowe mogą być rozumiane jako dochód wypływający z kapitału naturalnego. Pojęcie powstało by "przetłumaczyć" przekaz nauk przyrodniczych na język ekonomii co służyć ma jako wkład do zachowania środowiska naturalnego w możliwie stabilnym stanie. Naukowcy zajmujący się ekonomiczną analizą ekosystemów rozróżniają cztery ich kategorie: usługi produkcyjne, usługi regulujące, usługi przestrzeni życiowej, usługi kulturalne i naukowe.

2. Produkcja dóbr tj. żywność, surowce, kontrola żyzności gleb i cyklu składników odżywczych, zapylanie, siedliska gatunków.

3. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami, zmniejszanie skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych (tj. powódzie).

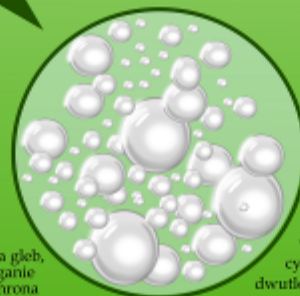
4. Ochrona przed pożarami - ograniczenie emisji gazów i zniszczeń spowodowanych pożarami, utrzymanie siedlisk gatunków.

7. Możliwość do rekreacji i turystyki, bodźce estetyczne, inspiracja dla kultury, sztuki, duchowe doświadczenia, dane naukowe związane z klimatem, roślinnością a także cywilizacją ludzką.

6. Budowa gleb, zapobieganie erozji, ochrona przed skutkami ekstremalnych stanów wód. Gleba jest także siedliskiem życia szeregu gatunków.

5. Ochrona klimatu poprzez magazynowanie węgla, udział w cyklu gazów tj. dwutlenek węgla, tlen, metan.

Czy wiesz że...?

8. Redukcja zanieczyszczeń w wodach spływających z otaczających pól i przepływających przez torfowiska do rzeki może sięgać 60-100%!

Oszacowano, że torfowiska doliny Biebrzy retencjonują rocznie 10,4 mln m³ wody, co odpowiada usłudze o wartości 5,5 mln EUR.

9.

10. 30% udział torfowisk w powierzchni zlewni może spowodować redukcję fali powodziowej w granicach 60-80% (opóźniając prędkość odpływu powodują splaszczanie fali wezbraniowej).

Na 1 m² torfowiska można znaleźć kilka tysięcy osobników reprezentujących kilkanaście rzędów i kilkadziesiąt gatunków bezkręgowców.

11.

12. Z trawertynu (pochodzącego z wytrącej węgla wapnia na torfowiskach alkalicznych*) zbudowanych jest wiele budowli rzymskich, np. Koloseum, fasada Bazyliki Św. Piotra, kolumnada Berniniego przed tą bazyliką a także np. elewacja romańskiej bazyliki Sacré-Coeur w Paryżu.

* więcej o torfowiskach alkalicznych można znaleźć na poświęconej im tablicy.

SCANNE MICH für die Übersetzung

SCAN ME for translation

Więcej informacji / more info / Weitere Informationen:
www.life.europa.eu
www.alkfens.kp.org.pl

Murawy

1. Murawy kserotermiczne, to ciepłolubne zbiorowiska roślin porastające przede wszystkim nagrzane słońcem krawędzie dolin rzecznych. Ich wykształcenie się nie jest całkowicie naturalnym procesem. Są obecne tam gdzie kiedyś wycięto lasy i przez lata wypasano zwierzęta, głównie owce. Tego typu ekstensywne rolnictwo przyczyniło się do osiedlenia się roślinności sucho- i ciepłolubnej, która przywędrowała tu z południa Europy. Krawędzie dolin rzecznych, zwłaszcza ich południowe i zachodnie, intensywnie nagrzewane przez słońce stoki, stwarzają idealne warunki dla kseroterm. Dominującą roślinnością takich zbiorowisk są trawy i zioła. One to właśnie nadają murawom charakterystyczny wygląd stepu. Wśród nich jest wiele gatunków rzadkich i zagrożonych. Wokół Stacji znajduje się kilkadziesiąt hektarów cennych muraw - zapraszamy do ich zobaczenia - samemu lub z naszym przewodnikiem.

Na czym polega ich ochrona?

2. W przypadku muraw kserotermicznych, związanych z ekstensywną gospodarką pasterską główną taką metodą jest wypas. Często stosowaną praktyką było wypasanie mieszane stada owiec, kóz, pojedynczych sztuk bydła i koni. Czasem w miejscach silnie zdegenerowanych wypas musi zostać poprzedzony wycinką krzewów oraz nalotu drzew.

Przemiany ekonomiczne w rolnictwie doprowadziły do zaprzestania wypasu, co bezpośrednio przyczyniło się do zarastania muraw krzakami tarniny, glogów, róż, nalotem robinii akacjowej, a także jeżynami i trzcinnikiem. Obecnie, aby zachować niewątpliwie walory muraw, konieczne jest prowadzenie czynnej ochrony. Dlatego od początku istnienia Stacji wprowadziliśmy tu wypas zwierząt. Hodujemy owce rasy wrzosówka i kozy. Zwierzęta te nie są przypadkowo wybrane. Owca wrzosówka to stara, rodzima rasa, doskonale przystosowana do naszych warunków klimatycznych, niezbyt wymagająca żywieniowo i stosunkowo odporna na choroby. Wrzosówki są także zwierzętami małymi, zwinnymi, świetnie radzącymi sobie w terenie pagórkowatym jakim są krawędzie doliny rzecznej. Ochrona muraw w postaci niemal codziennego (od wiosny do jesieni) wypasu zwierząt wspomagana jest dodatkowo przez akcje wycinki zakrzewień i zadrzewień.

Charakterystyczne gatunki flory i fauny

Modraszek srebrnoplamek
Polyommatus argynoides

Pojęczynica białowa
Achillea Millefolium

Znosza czerwona
Orchis latifolia

Wężyk stepowy
Saxifraga hypnoides

Czyściec prosty
Scilla maritima

Ślimak żeberkowy
Helix aspersa

Gniazdo osy kleczki (*Poisiona* sp.)

Murawa ostnicowa z ostnicą Janą
Zdjęcie: archiwum Klubu Przyrodników

Wypas owiec wrzosówek na murawach w Oszczarach.
Zdjęcie: archiwum Klubu Przyrodników

O wrzosówce

3. Wrzosówka jest jedną z wielu ras owcy domowej hodowanej w Polsce. Jest drobną, prymitywną rasą koźuchową - jedną z najstarszych rodzimych ras owiec znaną z terenów dzisiejszej północno-wschodniej Polski już w XVII w. Można je strzyc dwa razy w roku a ich wełna może mieć kolor siwy lub czarny. Są odporne na choroby a ich mięso w smaku przypomina dziczyznę. Jednakże w połowie lat 50. XX wieku liczebność polskiej populacji tych owiec zaczęła spadać z powodu wypierania tej rasy przez merynosy, które mimo mniejszej plenności miały więcej mięsa oraz białej wełny, na które właśnie było zapotrzebowanie na rynku. Na początku lat 70. Instytut Zootechniki rozpoczął program odbudowy rasy w Polsce. Obecnie owce tej rasy są przeważnie używane jako "żywe kosiarki" - niejednokrotnie służąc ochronie przyrody będąc wypasane na łąkach w obszarach chronionych.

SCANNE MICH
für die Übersetzung

SCAN ME
for translation

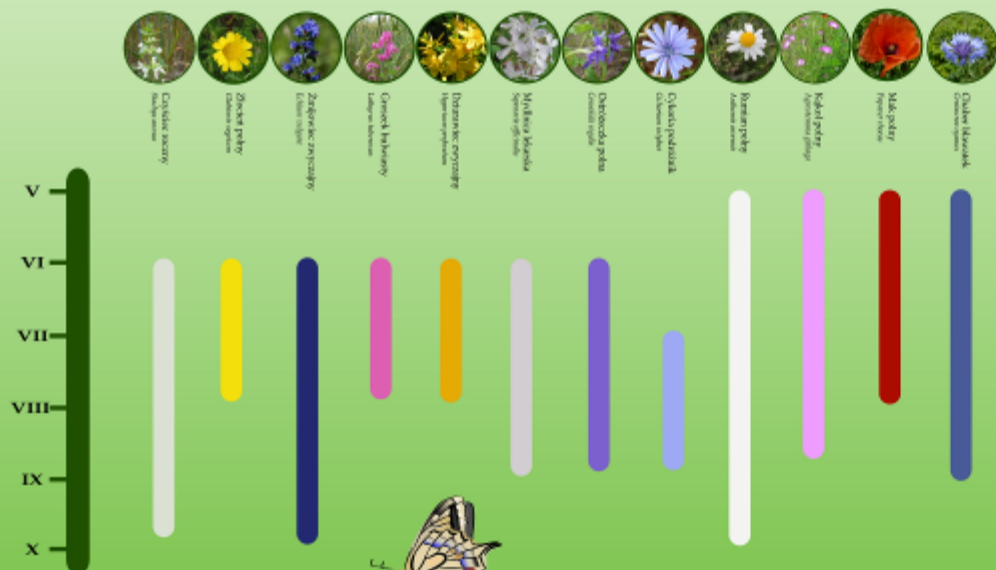
Więcej informacji/more info/Wieitere Informationen:
www.klupprzyrodnikow.pl
www.akademia.kp.org.pl

Chwasty i owady zapylające

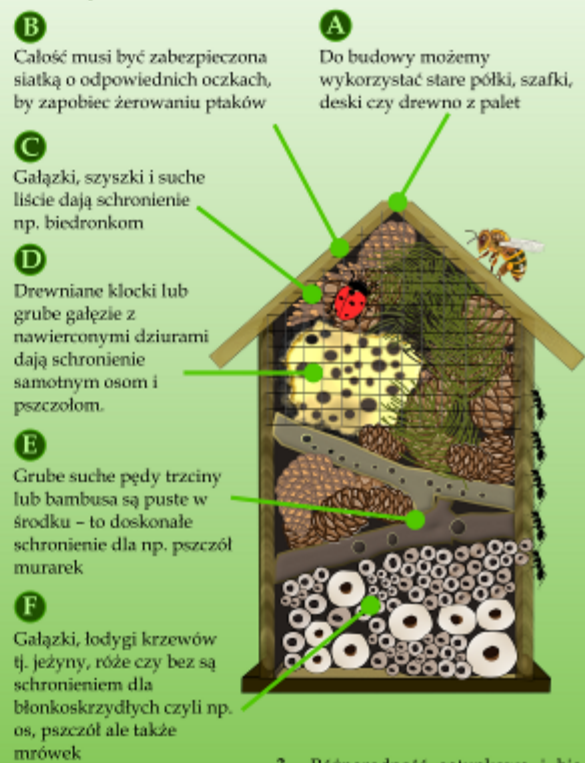
1. Mało kto wie, że jedną z najsilniej zagrożonych i narażonych na wymarcie grup organizmów są dziś gatunki związane z terenami rolnymi, szczególnie gruntami ornymi. Likwidacja licznych do niedawna miedz, nieużytków, ugorów i odlogów, zasypywanie oczek wodnych, wycinka zadrzewień, a przede wszystkim, coraz skuteczniejsze środki ochrony roślin doprowadziły do sytuacji, w której w krajobrazie rolniczym nie ma miejsca dla innych gatunków niż uprawiane ziemniaki, pszenica, żyto, rzepak czy kukurydza. Widzimy, że z pól znikły zające i kuropatwy – nie mają się gdzie ukryć, nie mają co jeść, giną zatrute w wyniku oprysków. Rzadziej dostrzegamy, że bezpowrotnie znikają także chabry, maki i kąkolę, dzięki pszczoły czy chrząszcze biegaszowate.

Załącz ogródek chwastów

2. Czy wiesz, że spora część roślin dziś uznawanych za niepotrzebne chwasty kiedyś stanowiło pierwsze rośliny jadalne np. podagrycznik czy cykorja? Szereg z nich ma także do dziś wykorzystywane właściwości lecznicze np. żmijowiec czy dziurawiec. Teraz, nieustanne dążenie do zwiększenia produktywności pól i wydajności ekonomicznej upraw przyczyniło się do tego, iż znaczna liczba gatunków chwastów w Europie jest dziś bardzo rzadka a wiele z nich wyginęło regionalnie. To wszystko sprawiło, że obrazy jak na zdjęciu obok są już rzadkością. Możesz wspomóc ochronę tych gatunków zakładając swój własny ogródek chwastów czy mini łąkę kwiatną - obecnie na rynku dostępne są różne mieszanki nasion. Dobrze skomponowana mieszanka sprawi, że ogród będzie kolorowy od wczesnej wiosny aż do jesieni.

Zbuduj domek dla owadów

3. Różnorodność gatunkowa i biomasa owadów w ekosystemach polnych w ciągu 30 lat zmniejszyła się kilkukrotnie, na liście gatunków zagrożonych całkowitym wyginięciem znajduje się obecnie kilkadziesiąt gatunków krajowych chwastów, a wraz z nimi zapylające je, a także rośliny uprawne, owady. W samej Europie ok. 4000 gatunków roślin uprawnych nie wyda plonów jeśli nie zostanie zapylonych przez owady.

SCANNE MICH für die Übersetzung

SCAN ME for translation

Więcej informacji/more info/Wieters Informationen:
www.life.europa.eu
www.kalifornskoprog.pl

Krajobraz rolniczy i zielona infrastruktura

1. Ochrona przyrody bardzo często jest ściśle związana z rolnictwem i ochroną krajobrazu rolniczego - bo czymże innym jest koszenie torfowisk czy wypas na murawach jak nie ekstensywnym rolnictwem? Musimy zatem patrzeć na nasz krajobraz jak na mozaikę, gdzie każdy z elementów środowiska - w tym człowiek - musi być obecny a żaden z nich nie może dominować. Zadrzewienia śródpolne, małe oczka, skupiska dużych drzew, miedze, murki - to bardzo ważny element krajobrazu rolniczego, który pełni szereg ważnych funkcji ekosystemowych.

Znaczenie tego typu roślinności w krajobrazie dostrzegł generał Dezydery Chłapowski w latach 20tych XIX wieku, który w swoim liczącym ok. 10 000 ha majątku w woj. wielkopolskim stworzył rozległy system zadrzewień, który przyczynił się istotnie do wzrostu produkcji rolnej w tym gospodarstwie. Uważa się więc, że był on prekursorem rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego kształtowania środowiska wiejskiego.

A skupiska większych drzew i grupy drzew i krzewów to miejsca odpoczynku na trasach migracji zwierząt w ciągu korytarzy ekologicznych.

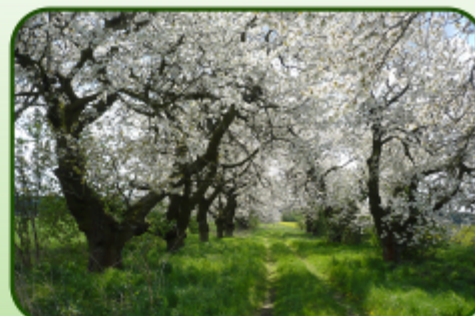
B miedze, murki, pasy traw oraz żywopłoty są schronieniem i siedliskiem życia dla wielu gatunków owadów, bezkręgowców i małych ssaków.

C pola różnych upraw przedzielane pasami ugorów, łąk i pastwisk są tym co stanowi o bioróżnorodności krajobrazu rolniczego oraz podstawę odporności tych ekosystemów na zmienność środowiska.

D pasy drzew wzdłuż pól osłabiają siłę wiatru przeciwdziałając wysuszeniu, erozji wodnej i wietrznej gleb a także wyleganiu upraw.

E małe oczka wodne zapewniają wilgotność glebom, są miejscem lęgów płazów tj. żaby, kumaki i ostoją dla ptaków i małych ssaków.

F łąki i tereny nieuprawiane są także doskonałym miejscem występowania licznych gatunków owadów, w tym zapylających uprawy oraz ptaków.

*Alcja starych drzew owocowych (czereśnie) w okolicy Rzepina (woj. lubuskie) - takie alje to niezwykle cenny element krajobrazu rolniczego.
Zdjęcie: E. Drewniak*

Odmiany drzew owocowych z naszego sadu

Parjżanka - francuska odmiana znana już z końca XIX wieku. Odmiana odporna na mroź, dająca owoce aromatyczne, soczyste i lekko winnym smaku.

Boiken - uprawiana od początku XIX wieku. Późno owocująca, miąższ kwaskowaty, doskonała na kompoty i do wypieków.

Roter Trierscher Weinpffel - dość rzadka odmiana znana z południowo-zachodnich Niemiec. Owoce są soczyste, kwasne uprawiane głównie na cydr.

Grochówka - odmiana znana już z końca XVIII wieku. Owoce mają miąższ gruboziarnisty, który słodczyz nabiera zimę w czasie przechowywania po zbiorze.

Zdjęcia owoców: Ewa Drewniak

SCANNE MICH für die Übersetzung

SCAN ME for translation

Więcej informacji/more info/Weitere Informationen:
www.life.europa.eu
www.alkfens.kp.org.pl

